

NÜFUSU GİDEREK AZALAN BİR YÖRE; “KARAHALLI İLÇESİ”

Lütfi ÖZAV*
Ahmet KAYA**

Özet

Uşak ilinin güneydoğusunda yer alan Karahallı bağlı olduğu ilin nüfus ve yüzölçümü bakımından en küçük ilçesidir. 1953 yılında Uşak'ın il olmasıyla ilçe durumuna getirilen Karahallı yaklaşık 52 yıllık dönemde nüfusunu geliştirememiş ve sürekli olarak yöreden bir nüfus boşalması meydana gelmiştir.

14 köy, 1 kasaba ve ilçe merkez yerleşmesinde oluşan Karahallı'nın sürekli göç olgusuna maruz kaldığı ve yine büyük bir oranda Denizli, İstanbul ve Uşak il merkezlerine iç göç verdiğini göstermektedir.

İlçeden gerçekleşen göçün azaltılması dokumacılık sektörünün desteklenmesi, Şehirsiz özellikteki fonksiyonların geliştirilmesi, istihdam sorununun ortadan kaldırılması ve özellikle kırsal alanda yeni tarımsal politikaların geliştirilmesine bağlı olduğu ön görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Karahallı, Göç, Nüfus Azalması

Abstract

A Town Whose Population is Decreasing: Karahallı

Karahallı, located in the southeast of Uşak, is the smallest and least populated town of Uşak. When Uşak became a province in 1953, Karahallı, which had been a village, then became a town. For the last 52 years approximately, Karahallı has not observed an increase in its population but people have been emigrating from Karahallı.

Karahallı, which has 14 villages, one municipal, and a town center, has experienced emigration and those people have left for Denizli, İstanbul and Uşak city center.

It has been foreseen that in order to decrease the rate of emigration, textile industry in the town, residential and commercial characteristics of the town, and new agricultural policies must be developed and that the rate of employment must be increased.

Keywords: Karahallı, Migration, Decrease of Population

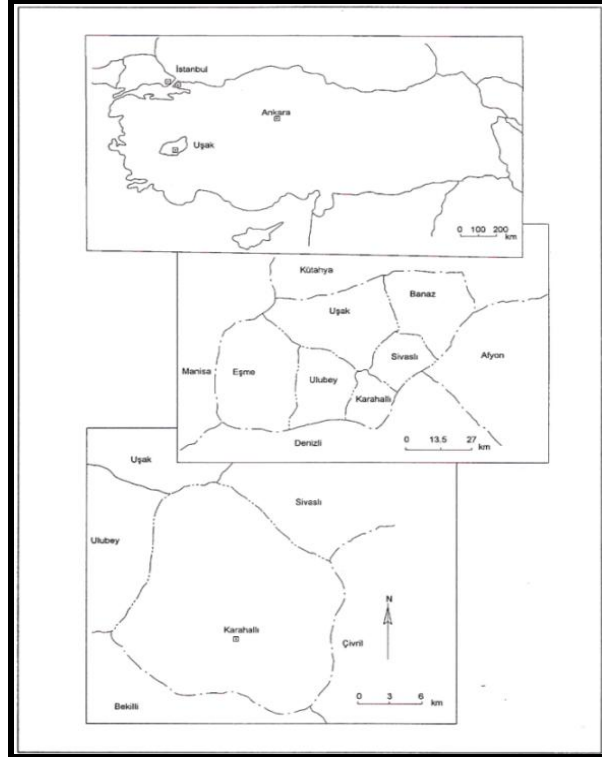
* Prof. Dr. Uşak Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

** Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Anabilim Dalı, Doktora Öğrencisi

Giriş

Ege bölgesinin İç Batı Anadolu bölümünde yer alan Karahallı ilçesi, Uşak il merkezinin güneydoğusunda yer almaktadır. Yöre, Asıl Ege bölümü ve iç bölgeler arasında iklim, topografya ve vejetasyon koşulları bakımından bir geçiş özelliği gösterir.

Nüfus özelliklerini ele aldığımız ilçeyi doğudan Denizli'nin Çivril, kuzeyden Uşak merkez, kuzeybatıdan Sivasslı, güneyden Denizli'nin Bekilli ve batısından ise Ulubey ilçe toprakları çevrelemektedir. İlçe topraklarının yüzölçümü 322 km² yi bulmaktadır. Araştırma sahası genel olarak fazla arızalı olmayan jeomorfolojik birimlerden meydana gelir. İç Batı Anadolu eşliğinde yer alan Karahallı'da yazlar kurak ve sıcak geçer. Ortalama sıcaklık 12.5 °C'yi bulur. Yıllık yağış miktarı ise 460 mm. kadardır. Yağışın mevsimlere dağılımı, daha çok Akdeniz yağış rejimini benzerlik göstermektedir.

Şekil 1: Araştırma Sahasının Konum Haritası.

Araştırma sahası doğal bitki örtüsü genel olarak antropojen özellikteki çalı ve step formasyonlarından oluşur. Tahripten korunmuş alanlarda ise Palamut meşesi ve çam ormanları doğal bitki örtüsünü

meydana getirir. Yörenin kuzeyinden Banaz çayı geçer. En büyük kolunu Burgaz deresinin oluşturduğu akarsu üzerinde kurulmuş bir hidroelektrik santrali yer alır.

Karahallı ilçesinde 2007 yılında yapılan nüfus sayımına göre 12614 kişi yaşıyordu. Bu nüfus sayısı ile Karahallı Uşak ilinin nüfus bakımından en küçük ilçesi durumundadır. Aynı şekilde 4528 kişiden oluşan Karahallı ilçe merkezi, Uşak ili ilçe merkezleri arasında Ulubey ilçe merkezinden sonra en az nüfusa sahip yerleşmedir. Araştırma sahası uzun yıllardır yerleşim alanı olmasına rağmen, tarım topraklarının azlığı ve sulama sorunu nedeni ile pek gelişme gösterememiştir. Yörede giderek artan göç hareketleri ile birlikte, 1955 yılından günümüze kadar toplam nüfusta sürekli bir azalma söz konusu olmuştur.

Çalışma alanında temel geçim kaynağını dokumacılık ve tarımsal etkinlikler oluşturur. Dokumacılık uzun yıllardan beri ilçenin temel geçim kaynaklarından biridir. İlçe’de son yıllarda dokumacılık faaliyetlerinde yaşanan sorunlar yöredeki ekonomik durgunluğun en büyük nedenlerindedir. Tarımsal faaliyetler ise daha çok ilçe ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir. Bu faaliyetler içerisinde Bağcılık önemli bir yere sahiptir. Sanayi faaliyetlerinin tamamını dokumacılık meydana getirmektedir. 672 bin 125 m² alana kurulan Karahallı Organize Sanayi Bölgesi’nin tam olarak faaliyete geçmesi yörede sanayi faaliyetlerinin gelişmesini ve üretim miktarlarını önemli ölçüde artıracaktır.

I. Nüfusun Tarihi Gelişimi

Karahallı yöresinde ilk yerleşmelerin ne zaman ve nerede başladıklarını ortaya koyacak kapsamlı arkeolojik araştırmalar yapılmamıştır. Elde olan bilgiler ve bu bilgilerin değerlendirilmesi ile başlıca şu sonuçlar elde etmek mümkündür.

Anadolu’da ilk siyasi birliği kuran Hititlerin batı sınır komşusu olan Uşak yöresi yeri tam olarak tespit edilemeyen Arzava-Ahiyya ülkesi sınırları içerisinde yer alıyordu (Şişman vd., 1998: 4). M.Ö. 1200’lerde Frikyaların egemenliğine geçen bölge, uzun yıllar bunların hâkimiyetinde kalmıştır. Anadolu’ya yerleşen Frikyalılar’ın M.Ö. 800’lü yıllarda kurduğu krallık yaklaşık M.Ö. 620 yılına kadar devam etmiştir. Frigler yörede genel olarak ziraatla uğraşmışlardır (Tümer, 1971: 8). Hititlerle akraba bir kavim olan Lidya krallığı, M.Ö. 650 yıllarında yörede hâkimiyet sürmeye başlamışlardır. Dünyada parayı ilk kullanan Lidyalıların hâkimiyetleri M.Ö. 546 yılına kadar devam etmiştir (Tutsak, 1998: 14). Lidya hâkimiyeti sırasında yörede dokumacık, çömlekçilik, dericilik ve maden işçiliğinin gelişmiş olması, bölgenin iktisadi ve ticari önemini artırmıştır. M.Ö. 546 yılında Lidya’nın son kralı Koisos ile Pers kralı Kyros arasında yapılan savaş ile Lidya krallığı tarihten silinmiş ve bölge İran’dan gelen Pers hâkimiyetine kalmıştır (Solak, 2002: 4). Pers hâkimiyeti yörede M.Ö. 334 yılına kadar

devam etmiştir. Bu tarihte Makedonyalı Büyük İskender'in Anadolu seferi sonucunda tüm Anadolu Büyük İskender'in hâkimiyeti altına girmiştir. (Şişman, vd., 1998: 3) Kısa süren İskender hâkimiyetinin ardından, Anadolu'da Slevkoslar yönetime hâkim olmuştur. M.Ö. 190'da Romalılar Anadolu'yu ele geçirdikten sonra yönetimi uzun süre ellerinde tuttular. Kavimler göçünde Roma devletinin ikiye ayrılması ile Doğu Roma İmparatorluğu sınırları içerisinde kalan Uşak yöresi, M.S. XII. Yüzyıla kadar Bizans hâkimiyetinde kaldı (Tutsak, 1998: 14). XI. yüzyılın ikinci yarısından itibaren araştırma sahası Türk hâkimiyetine girmeye başlamıştır.

II. Karahallı'da Nüfusun Değişimi a-Cumhuriyet Öncesi Dönem

Yörenin 1076 yılında Türklerin eline geçmesi pek kalıcı olmamıştır. Uşak yöresi 1098'de I. Haçlı seferi ile tekrar Bizans'ın eline geçmiştir. Bu tarihten sonra yörenin sık sık Türkler ile Bizanslılar arasında el değiştirdiği görülmektedir (Şişman, vd., 1998: 6). 1176 yılında yapılan Miryakefelon savaşından sonra Karahallı çevresi tekrar Türklerin hâkimiyetine girmeye başlamıştır. Bölge Anadolu Selçuklu devleti egemenliğine Alaattin Keykubat devrinde girmiştir. Daha sonraki yıllarda Germiyanogullarının bölgedeki hâkimiyeti söz konusu olmuştur. 1429 yılında Süleyman Şah'ın oğlu II. Yakup Beyin ölümünden sonra Germiyan Beyliği topraklarının tamamı Osmanlılara geçmiştir (Tutsak, 1998: 15). Araştırma sahasının Osmanlı egemenliğine girmesi ile birlikte yöre hakkında daha sağlıklı bilgiler elde etmek mümkün olmakta ve yapılan idari taksimata göre Anadolu eyaletine bağlı Kütahya sancağının bir kazası olan Uşak, bu statüsünü 1530 yılına kadar sürdürmüştür (Şişman, vd., 1998: 7). 1906 (H.1324) Hüdavendigâr vilayeti salnamesinde Uşak kazasına bağlı köyler arasında Karahallı ve köylerinin adına rastlanmaktadır. 1907 (H.1325) tarihli Hüdavendigâr vilayeti salnamesinde Karahallı ile birlikte bazı yerleşmelerin adları verilmektedir. Karahallı 1908 yılında, Uşak kazasına bağlı bir nahiye haline getirilmiştir.

Tablo 1: Karahallı İlçesindeki Bazı Yerleşmelerin Hane Sayıları (1907).

Yerleşmenin Adı	Hane	Yerleşmenin Adı	Hane
Karahallı(Karahallı)	398	Karakışla	-
Buğdaylı	138	Kırkyaran(Kırkyaren)	181
Çoğuplu	18	Paşalar	137
Dumanlı	65	Alifakıhlar(Alfaklar)	71
Karbasan	186	Karalar	82
Kavaklı	36	Karabedirler	131
Kayıklılı(Kaykılı)	30	Beki	110
Göceler	29	Kül(Külköy)	118

Kaynak: TUTSAK, S., Cumhuriyetin İlk Yıllarında Uşak, İzmir, 1998, s.14.

1909 yılında ise Salname-i Devlet-i Aliye-i Osmaniye’de Karahallı nahiyesi olarak geçmektedir. Salnamede Karahallı ile birlikte 17 yerleşmenin adı geçmektedir. Bu yerleşmelerin hane sayılarından hareketle Karbasan’ın 186 hane ile çevresinin en büyük kırsal yerleşmesi olduğu görülmektedir. O tarihlerde Buğdaylı, Kırkyaren ve Paşaların da önemli sayıda nüfusu barındıran diğer kırsal yerleşmeler olduğu dikkati çekmektedir. Tarihi araştırmalarda hane halkı büyüklüğü 5 kişi olarak alınmaktadır. Buradan hareketle Karahallı’nın 1907 yılında yaklaşık olarak 1990 kişiden, Karbasan’ın 905 kişi ve Kırkyaren’inde 905 kişiden oluştuğunu söyleyebiliriz. Uşak’ı işgal eden Yunan kuvvetleri 29 Ağustos 1920 tarihinde Karahallı yöresini ele geçirmişlerdir. Karahallı Bölge’nin işgali sırasında en az zarar görmüş yöredir. Stratejik bir konumda bulunmaması nedeniyle işgal esnasında çok büyük bir yıkım olmamıştır.

b-Cumhuriyet Dönemi

Cumhuriyetle birlikte Karahallı Uşak’a bağlı bir nahiye merkezi durumundadır. 1928 yılında yayınlanan Son Teşkilat-ı Mülkiyede Karahallı ve köylerinin adı aşağıdaki şekilde geçmektedir (Tutsak, 1998: 68). Karahallı bu tarihte 15 köyden meydana gelmektedir. Bu köyler ise Beki, Buğdaylı, Çogoblu, Çokak, Delihıdırlı, Dumanlı, Duraklı, Karbasan, Karabedirler, Karakışoğlu, Kavaklı, Kırkyaran, Kül ve Paşalardır (Tutsak, 1998: 70). Karabedirler ve Karakışoğlu daha sonraki yıllarda Denizli ilinin Çivril ilçesine bağlanmış ve o tarihte listede yer almayan Kaykılı, Alfaklar ve Karayakuplu yerleşmeleri Karahallı’nın ilçe olması ile birlikte köylerine dâhil olmuştur. Karahallı nahiyesi 9 Temmuz 1953 tarih ve 6129 sayılı kanunla vilayet haline getirilen Uşak iline bağlı ilçe statüsü kazanmıştır. Karahallı ilçesine 15 köy bağlanmıştır. Karahallı 1907’de belediye olmuştur. Belediye teşkilatı kurulmadan önce 1954 kişi ve 650 haneden ibaret olan Karahallı nüfus bakımından çevredeki diğer yerleşmelere göre daha hareketli olduğu için belediye kurulmuştur (Cumhuriyetin 50. Yılında Uşak, 1975: 306).

b.1-Karahallı İlçe Merkezinde Nüfusun Yıllara göre Değişimi

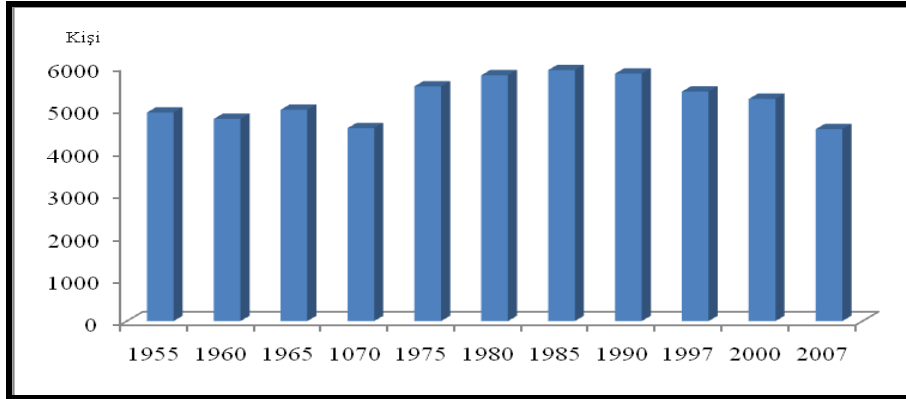
Karahallı’nın nüfusu hakkında daha doğru bilgi elde edebilmek ve daha gerçekçi yorumlar yapabilmek ancak periyodik şekilde yapılan nüfus sayımları ile mümkün olmaktadır. Araştırma sahasındaki nüfus bilgilerine Uşak’ın 1953 yılında il olmasından sonra sağlıklı şekilde ulaşabilmekteyiz. İlçede 1955 yılında 16768 kişi yaşarken günümüzde 2007 yılında yapılan nüfus sayıma göre 12614 kişi yaşamaktadır. Farklı bir ifadeyle yaklaşık 60 yıllık dönemde ilçe nüfusunda 4154 kişi azalarak % 25’lik bir oranda nüfus gerilemesi meydana gelmiştir. İlçede nüfus genel bir ifadeyle azalma eğilimi göstermektedir.

Tablo 2: Karahallı İlçe Merkezinde Nüfus Artışı (1955–2007).

Sayım Yılı	Nüfusu	Artan Nüfus	Yıllık Artış
1955	4922	-	-
1960	4771	-151	- 0.6
1965	4987	216	0.9
1970	4553	-434	- 1.7
1975	5539	986	4.3
1980	5801	262	0.9
1985	5923	122	0.4
1990	5839	-84	- 0.3
1997	5416	-423	- 1.5
2000	5243	-173	- 0.6
2007	4528	-715	-0.19

Kaynak: DİE Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

1955 yılında 4922 olan ilçe merkez nüfusu 1960 yılında ise 4771 kişiye düşmüştür. Bu dönemde 151 kişi azalan ilçe merkezi nüfusu yıllık ortalama % 0.6 azalma göstermiştir. 1960 -1980 devresinde ise ilçe merkez nüfusu yaklaşık 1030 kişi artarak 5801 kişiye ulaşmıştır. Bu dönemde ilçe merkez nüfusu yıllık ortalama % 1.1 artış göstermiştir. 1960 yılında ilçeye elektrik gelmesi bunun dokuma tezgâhlarında kullanılması ve 1967 yılında ulusal elektrik sistemine bağlanması dışarıya olan göçleri azaltmıştır (Özkan, 2003: 74). 1980 ile 1985 yılları arasında ilçe nüfusu 122 kişi artarak 5923 kişiye ulaşmış ve yıllık ortalama % 0.4 artış göstermiştir. Bu dönemden sonra 2007 yılına kadar ilçe merkez nüfusu sürekli bir azalma eğilimine girmiş ve 2007 yılında 4528 kişiye gerilemiştir (Tablo 2, Grafik 1).

Grafik 1: Karahallı İlçe Merkezinin Sayım Yıllarına Göre Nüfus Değişimi (1955–2007).

İnceleme alanında, özellikle günümüzde de nüfusun azalma eğilimi göstermesi yörenin ekonomik şartları ile ilgilidir. Yörede tek geçim kaynağı olan tekstil sektörünün zaman zaman sekteye uğraması ve tarım kaynaklarının kısıtlı olması yöre halkının dışarıya göç etmesine neden olmuştur. Karahallı merkezde yurt dışına olan göçler çok yoğun olmamakla birlikte yurt içi göçler oldukça fazla yaşanmıştır.

b.2- Kırsal Yerleşmelerin Yıllara Göre Nüfus Değişimi

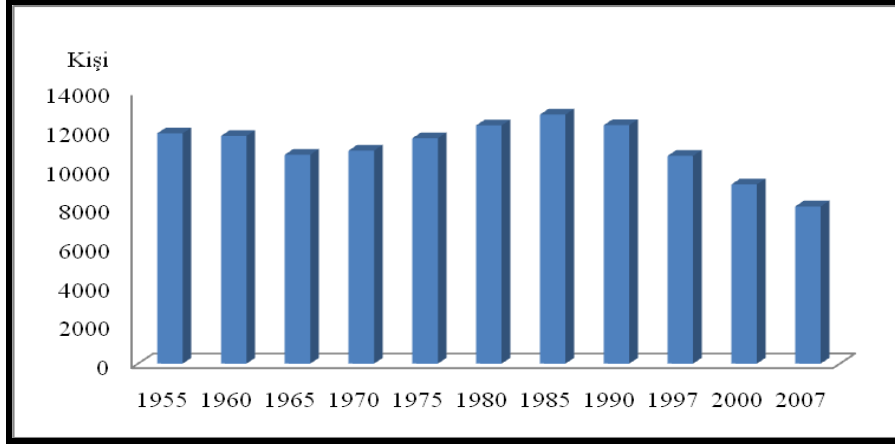
Karahallı ilçesindeki kırsal yerleşmelerin nüfus gelişimi hakkında bilgi edinmek için bu yerleşmelerin gelişim sürecine baktığımızda ilginç sonuçlarla karşılaşmaktadır. 1955 yılında 11846 kişi olan kırsal nüfus 1960 yılında 11712 kişiye düşerek 134 kişi azalmıştır. Başka bir ifadeyle ilçe kırsal nüfusu yıllık - %0.2 azalma göstermiştir.

Tablo 3: Karahallı İlçesinde Sayım Yıllarına Göre Kırsal Nüfus Artışı (1955–2007).

Sayım Yılı	Nüfusu	Artan Nüfus	Yıllık Artış %'si
1955	11846	-	-
1960	11712	-134	- % 0.2
1965	10749	-963	- % 1.7
1970	10959	210	% 0.3
1975	11597	638	% 1.2
1980	12258	661	% 1.1
1985	12813	555	% 0.9
1990	12270	-543	- % 0.8
1997	10688	-1582	- % 2.6
2000	9220	-1468	- % 2.7
2007	8086	-1134	- % 1.2

Kaynak: DİE Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

1960 yılından itibaren nüfus 1965 yılına kadar 5 yıllık sürede 963 kişi azalarak 10749 kişiye düşmüştür. Kırsal nüfusta yıllık ortalama -%1.7 oranında bir azalma söz konusu olmuştur. Aynı dönemde ilçe merkez nüfusu 216 kişi artış göstermekle birlikte bu oran kaybı karşılamamaktadır. Kuşkusuz bu durumu yörede var olan işsizlik ve geçim sıkıntısı sonucunda bazı ailelerin Uşak il merkezine ve diğer illere yaptığı göçlerle açıklamak gerekmektedir.

Grafik2: Sayım Devrelerine Göre Kırsal Yerleşmelerin Nüfus Seyri (1955–2007).

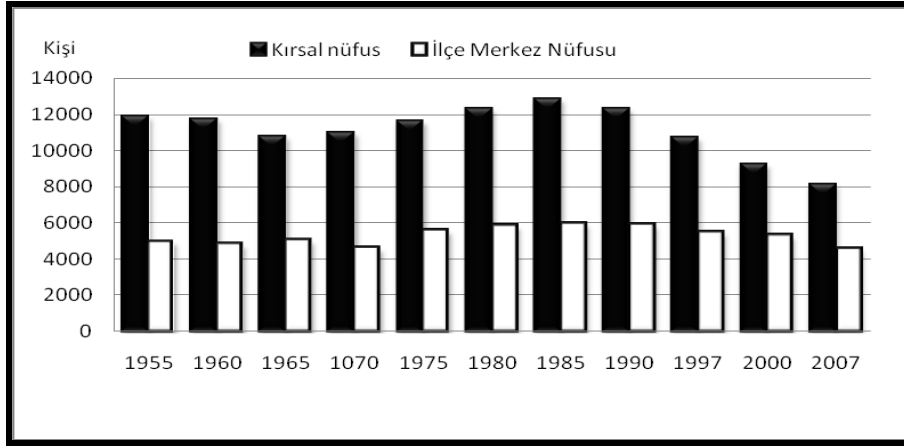
1965 yılından itibaren 1985 yılına kadar olan süreçte ilçe kırsal nüfusu tekrar bir toparlanma göstererek 20 yıllık süre içerisinde 2064 kişi artış göstermiştir. Bu dönemler arasında en fazla artış 1975–1980 yılları arasında gerçekleşmiş ve 661 kişi artış ile en yüksek seviyeye ulaşmıştır. Nüfusun artış eğilimi göstermesi dışarıya olan göçlerin azalması ve Karahallı ilçe merkezine 1960 yılında elektrik gelmesi 1967 yılında ise elektriğin ulusal sisteme bağlanması ile işsizlik sorununun çözülmesi ve dokumacılıkla uğraşan köylülerin elektrikle çalışan dokuma tezgâhlarını köyüne götürmesi kırsal alandan kente olan göçleri azaltmıştır.

Tablo 4: Sayım Yıllarına Göre Kırsal Nüfusta Meydana Gelen Değişmeler (1955-2007).

Sayım	Kırsal	İlçe	Toplam	Artan	Artış
1955	11846	4922	16768	-	-
1960	11712	4771	16483	-285	- % 0.3
1965	10749	4987	15736	-747	- % 0.8
1970	10959	4553	15512	-224	- % 0.3
1975	11597	5539	17136	1624	% 2.1
1980	12258	5801	18059	923	% 1.1
1985	12813	5923	18736	677	% 0.7
1990	12270	5839	18109	-627	- % 0.7
1997	10688	5416	16104	-2005	- % 2.3
2000	9220	5243	14423	-1681	- % 3.8
2007	8086	4528	12614	-1809	- % 1.6

Kaynak: DİE Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

Yöre kendi içerisinde iş gücü potansiyelini kullanarak nüfusunu olumlu yönde geliştirmiştir. Bu dönem özellikle yurtdışına işgücü göçünün başladığı bir dönem olduğundan kırsal alandan yurt dışına olan göçlerle büyük bir nüfusun boşalmasına neden olmuştur. 1985 ve 2007 yılları arasındaki dönem kırsal yerleşmelerden nüfusun boşalmaya başladığı dönem olmuştur. Nitekim bu dönemde kırsal nüfus 5445 kişi kadar azalmıştır. (Tablo 4). Türkiye’de 1950’lerden itibaren yaşanan sanayileşme ve tarımdaki hızlı makineleşme kırsal alanda toprak-nüfus dengesinin bozulması, tarım topraklarının parçalanması gibi nedenler üretim dışı olan iş gücünü yeni geçim kaynakları elde etmek için büyük kentlere göçe yöneltmiştir (Özer, 2004: 35).

Grafik 3: Karahallı İlçe Nüfusunda Meydana Gelen Değişmeler (1960–2007).

Nüfus artışını köyler içerisinde değerlendirdiğimizde 52 yıllık süre içerisinde Karahallı ilçesine bağlı köylerden Karayakuplu, Delihıdırlı ve Karbasan dışındaki yerleşmelerde pozitif anlamda bir artış söz konusu değildir. Buradan hareketle Karahallı’ya bağlı 15 kırsal yerleşmenin sadece üçünde nüfus artmış diğer 12 yerleşmede ise nüfus azalması meydana gelmiştir. Nüfus azalması meydana gelen kırsal yerleşmelerin tarımsal ağırlık taşımadıkları dikkati çekmektedir. Tarım toprakları az olan bu köylerde genellikle hayvancılık faaliyetleri de olmadığı için geçim sıkıntısı olarak yörenin terk edilmesini ortaya çıkarmıştır. Dokuma sektörünün ülkede krize girmesi Karahallı ve köylerinde temel geçim kaynağının sektöre uğraması anlamını taşıdığı için kırsal kesimden nüfusun göç yoluyla boşalmasına neden olmuştur.

Tablo 5: Karahallı İlçesindeki Köylerin Nüfusunda Meydana Gelen Değişmeler (1955–2007).

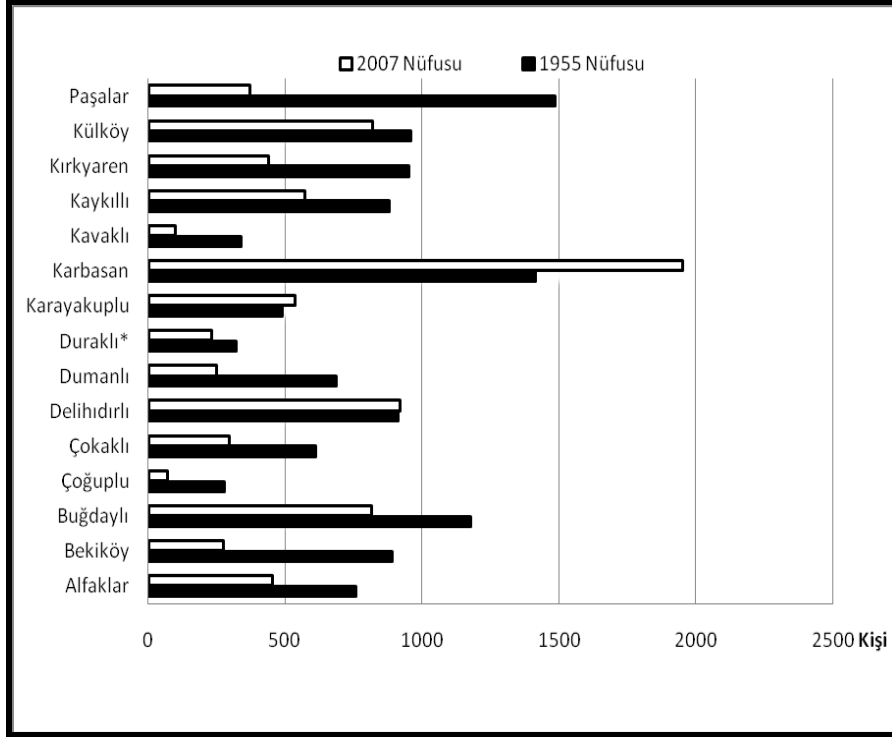
Yerleşmenin Adı	1955	2007	Gelişme İndeksi
Alfaklar	758	452	60
Bekiköy	892	273	30
Buğdaylı	1177	815	69
Çoğuplu	278	71	26
Çokaklı	613	294	48
Delihıdırlı	914	918	100
Dumanlı	689	249	36
Duraklı*	324	230	70
Karayakuplu	491	537	109
Karbasan	1415	1950	137
Kavaklı	340	97	29
Kaykılı	881	571	65
Kırkyaren	954	439	46
Külköy	959	820	86
Paşalar	1485	370	25
Toplam	11846	8086	68

Kaynak: DİE Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

*Duraklı köyüne ait veri 1960 yılına aittir.

Karayakuplu ve Delihıdırlı köylerinde dokuma sektöründe özellikle fason mal üretiminin zaman zaman sekteye uğraması bu köylerde tarımsal faaliyetlerin varlığı nedeniyle nispeten göçü azaltan faktör olmuştur. Bu iki köy 52 yıllık süre içerisinde nüfusunu korumuş az da olsa bir gelişme göstermiştir.

Nüfus azalmasına en bariz örneklerden birine Çoğuplu köyünde rastlanmaktadır. 1955 yılı nüfus sayımında 278 olan köy nüfusu 2007 yılında yapılan nüfus sayımında 71 kişiye gerilemiştir. Köy nüfusu yaklaşık 52 yıllık süre içerisinde %75 azalma göstermiştir. Kırsal alanda aşırı göç hareketlerinin temelinde iyi bir yaşam, iyi bir iş imkânına sahip olma, şehrin sosyal koşulları ve eğitim nedenler gibi etkenler göçe etki yapan temel faktör olmuştur. Kırsal alanda geçinme ve barınma umudunu kaybeden nüfus kentlere yönelmiştir (Özer, 2004: 35).

Grafik 4: Karahallı Köylerinde 1955–2007 Yılları Arası Nüfus Değişimi.

*Duraklı köyüne ait veri 1960 yılına aittir.

Başlangıçta köyünden kopan nüfus en yakın kentlere yönelmiş, burada iş bulma barınma gibi temel sorunları çözmeye çalışmış, temel sorunlarını çözemediği zaman ise bu nüfusun önemli bir kısmı daha büyük şehirlere yeni bir göç hareketine girişmiştir (Tablo 5, Grafik 4).

III. Göçler

a. İç Göçler

Nüfus hareketleri denilince akla göçler gelir. Göçler nüfusun azalmasında, çoğalmasında ve ülke içinde dağılımında önemli rol oynar. Göçler insanların ailesiyle veya bireysel olarak ya da topluca yaşadıkları yerlerden sürekli veya geçici olarak ayrılıp, başka yerlere gitmesi eylemidir (Şahin, Doğanay ve Özcan, 2005: 301). İnsanlar yaşadıkları alanları zaman zaman terk ederek başka sahalara giderler. Bu hareketin temelinde birden fazla nedenler yer almaktadır. Zorunlu ve isteğe bağlı olarak gerçekleşen göç hareketi birçok sorunu da beraberinde getirmektedir.

Tablo 6: Karahallı İlçesinden Dışarıya Yönelik Göçlerin İllere Göre Dağılımı.

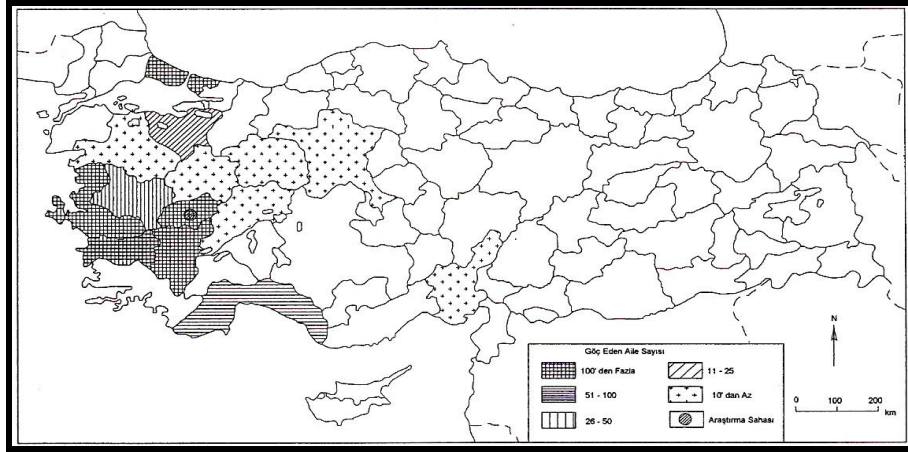
Göç Edilen İl	Göç Eden Aile	%'si
Denizli	1370	36.7
İstanbul	1200	32.1
Uşak	640	17.1
İzmir	175	4.7
Aydın	110	2.9
Antalya	80	2.2
Manisa	50	1.3
Bursa	40	1.1
Diğerleri	70	1.9
Toplam	3735	100.0

Kaynak: Birlikçilere Uygulanan Mülakat Sonucunda Derlenmiştir.

Göç; coğrafi mekân değiştirme sürecinin sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi boyutlarıyla toplum yapısını değiştiren nüfus hareketleridir (Özer, 2004: 11). Ülkemizde özellikle kırsal alandan kopan nüfusun şehirlere yönelmesi tarzında karşımıza çıkan göç, şehirselleşme ve kırsal iticilikten kaynaklanmaktadır (Özgür, 1998: 33). Türkiye’de her geçen gün göç hareketleri devam ederek büyümektedir. Kırsal alanların boşalması ve nüfusun şehirlere yönelmesi sonucu kalabalıklaşan şehirler baş edemeyecekleri sorunlarla karşılaşmaktadır. Türkiye’de 1950’li yıllardan sonra başlayan kırdan kentte göç, alt yapı yetersizliği, toprak ve gelir dağılımındaki dengesizlikler, tarımda makineleşme gibi itici etmenlerin yanında azda olsa sanayileşme ile birlikte iş imkânlarının çekiciliği kaçınılmaz bir eğilim olarak günümüze kadar devam etmiştir (Tandoğan, 1998: 75).

Araştırma sahasında görülen iç göç hareketlerine baktığımızda yöreden dışarıya ve dışarıdan yöreye yönelik ilk göç hareketleri 1960’lı yıllarda başlayıp artan bir hızla günümüzde de devam etmektedir. İç göçler genelde yurdumuzda kırsal alandan kentlere doğru olmaktadır. İç göçler ülkemizde bölge ve illerin nüfusunun değişimindeki en önemli etkenlerden biridir (Şahin ve Doğanay, 2000: 167). Karahallı ve köylerinde 15 il merkezine yönelik bir göç hareketi yer almaktadır. En fazla göç hareketinin yaşandığı iller başta Denizli, İstanbul ve il merkezi olan Uşak’tır. Özellikle 1370 ailenin göç hareketine maruz kalan Denizli ili yöreye yakınlığı, dokuma ve tekstil sektörünün yaygın oluşu nedeniyle çekici bir özellik kazanmıştır. Denizli iline göç eden aileler dokuma işine burada da devam etmişlerdir. Ülkemizde olduğu gibi inceleme alanında da yapılan iç göçlerin

bir nedeni işyerlerini büyütme, tanınmak ve daha fazla iş yapmak amacıyla olmuştur. İstanbul ve diğer büyük şehirlere gelen tüccarların ve fabrikatörlerin bir bölümü Anadolu'nun şehir ve kasabalarından gelmişlerdir (Atalay, 1994: 297).

Şekil 2: Karahallı İlçesinde Dışarıya Yönelik Göçlerin İllere Göre Dağılımı.

İstanbul, 1200 ailenin göç ettiği saha olarak ikinci sırayı alır. İstanbul'un ülkemizin ticaret ve sanayi şehri olması Karahallı insanının ticarete olan yatkınlığı bu sahaya artan göç hareketini beraberinde getirmiştir. Bugün İstanbul şehrinde Karahallılılar Dayanışma Derneği adı altında bir dernek olup faaliyetlerde bulunmaktadır. Uşak il merkezine 640 aile göç etmiştir. Bu aileler Uşak'ta dokuma sektöründe çalışmaktadır. Uşak'taki dokuma fabrikalarının çoğu Karahallı'dan göç eden aileler tarafından kurulmuştur. Uşak şehrinin Şekerevleri semti Atatürk Mahallesi Karahallıların yoğun olarak yerleştiği sahalardır. Dışarıdan ilçe merkezine gelenler ise Afyon ilinin Dinar (15) ve Sandıklı (20) ilçesinden 35 aile Karahallı'ya göç etmiştir. Denizli ilinin Bekilli (20) ve Çivril (10) ilçelerinden ise 30 aile Karahallı'ya göç etmişlerdir. Sivasslı ilçesinden 5 aile Karahallı'ya yerleşmiştir. Bu aileler Karahallı'da dokuma, yük indirip bindirme işlerinde çalışmaktadır.

b. Dış Göçler

II. Dünya Savaşından sonra gelişen Avrupa sanayisi ve sanayileşme hareketini tamamlayan Fransa, Almanya, Belçika, Hollanda, Danimarka ve Norveç gibi ülkelerin sanayisine iş gücü bulmak için Türkiye'den iş gücü talebinde bulunması yine ülkemizden olduğu gibi Karahallı'dan dışarıya olan göç hareketlerini destekleyici bir unsuru olmuştur. Ekim 1961'de F. Almanya ve Türkiye arasında yapılan bir anlaşma ile Avrupa'ya göç hareketi

başlamış ve günümüzde de devam etmektedir (Özgür, 1998: 54). Türkiye'den yurtdışına olan iş gücü göçü ekonomik nedenlere dayanır. Ülkede iş bulamayan kişilerin bir kısmı işçi talep eden Avrupa ülkelerine gitmiştir. Yurtdışına işçi gönderilmesi ülkemizdeki işsizliği azaltsa da göçe katılan nitelikli işçilerimiz bu ülkelerin kalkınmasına katkıda bulunmuşlardır (Şahin, Doğanay ve Özcan, 2005: 311). Araştırma sahasında başta Almanya olmak üzere Fransa, Avusturya, Norveç, Hollanda, İsviçre ve Belçika gibi ülkelere dış göç hareketi yaşanmıştır.

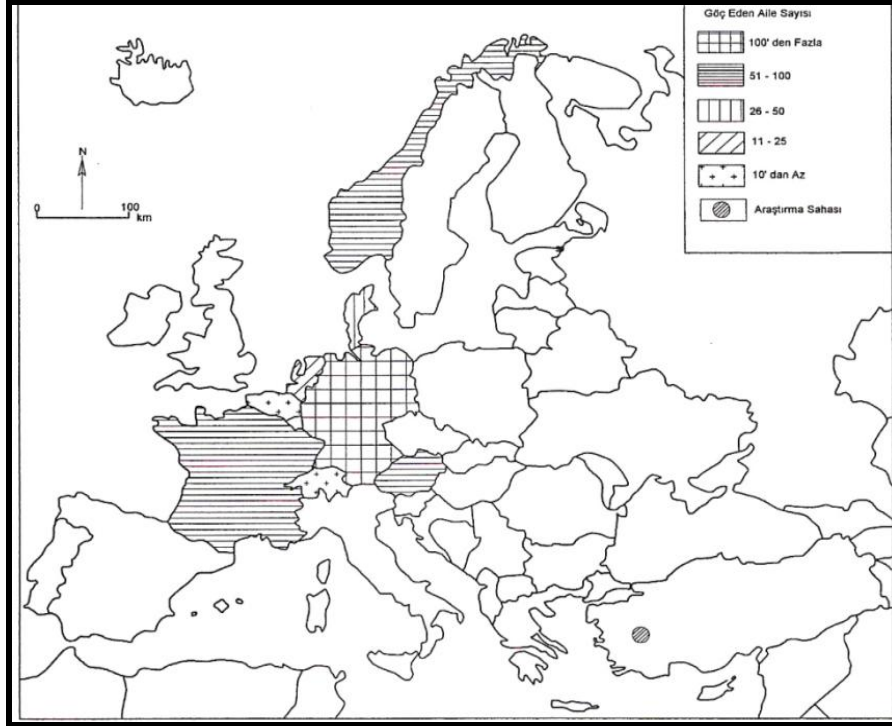
Tablo7: Karahallı İlçesinden Yurtdışına Yönelik Göçlerin Ülkelere Göre Dağılımı (1961–2007).

Göç Edilen İl	Göç Eden Aile Sayısı	%'si
F.Almanya	202	43.5
Fransa	79	17.0
Avusturya	55	11.9
Norveç	54	11.6
Danimarka	45	9.7
Hollanda	23	5.0
İsviçre	4	0.9
Belçika	2	0.4
Toplam	464	100.0

Kaynak: Bilirkişilere Uygulanan Mülakat Sonucunda Derlenmiştir.

1961 yılından 2007 yılına kadar geçen sürede 464 aile araştırma sahasından yurt dışına göç etmiştir. Araştırma sahasında F.Almanya (202 aile) % 43,5'lik oranla göç hareketinin yaşandığı Avrupa ülkeleri arasında en büyük paya sahiptir.

Karahallı'dan bunun dışında göçler Fransa (79 aile), Avusturya (55 aile), Norveç (54 aile), Danimarka (45 aile), Hollanda (23 aile) İsviçre (4 aile) ve Belçika (2 aile) gibi ülkelere olmuştur (Tablo 29, Şekil 6). Yurtdışına çalışmak için giden kişiler ilk önce kendileri bu ülkelere gitmişler ve daha sonra yanlarında ailelerini de alarak göç hareketini devam ettirmişlerdir. Bazı işçiler belirli bir süre çalıştıktan sonra kesin dönüş yapmışlardır.

Şekil 3: Karahallı İlçesinde Yurt Dışına Yönelik Göçlerin Ülkelere Göre Dağılımı.

Sonuç

Karahallı Uşak ilinin en eski sanayi merkezlerinden biridir. Özellikle ev ve atölye tipi dokuma sanayinin yörede oldukça eski bir geçmişi vardır. Makineleşmenin yaygın olmadığı 1960'lı yıllara kadar, hemen hemen her ailenin evinde eski tip dokuma tezgâhları bulunuyordu. Sonraki yıllarda makineli dokumanın yaygınlaşması, Karahallı ve yöresinde el dokuma tezgâhlarının giderek azalmaya başlamasına neden olmuştur. Bu durum yeterli tarımsal potansiyeli olmayan sahadan dışarıya yönelik göçleri teşvik eden bir unsur olmuştur. Karahallı ilçesinin temel geçim kaynağı olan dokuma sektörünün gücünü yitirmesi ülkemizin genelinde olduğu gibi Karahallı'da da nüfusun büyük şehirlere yönelmesine neden olmuştur. Özellikle sermaye bakımından güçlü iş sahiplerini Karahallı'ya tekrar kazandırmak amacıyla, ilçede bir organize sanayi bölgesi kurulmuştur. Organize sanayi bölgesinde açılacak olan fabrikaların faaliyete geçmesi ilçe dışına olan göçü azaltacak hatta nüfus artışına yol açabilecektir. Sanayi tesislerinde üretilecek malların pazarlanması için yapılacak girişimler ilçede ticaretin canlanmasına neden olacaktır. İlçede çok sayıda konut atıl durumda olup bunların bir kısmı sadece yaz aylarında geçici olarak kullanılmaktadır.

Dışarıda yaşayan ailelerin yapmış oldukları konutların kış aylarında boş kalması sermayenin kullanımı bakımından ölü bir yatırım olarak görülmektedir.

Uşak Üniversitesine bağlı Karahallı Meslek Yüksek Okulu yeni binaya taşınması ile öğrenci potansiyelin artacağı beklenmektedir. Artan öğrenci sayısı Karahallı ekonomisine azda olsa bir canlılık kazandıracaktır. Kırsal sahada yeni geçim kaynaklarının yaratılması gerekmektedir. Özellikle yörede önemli bir zirai faaliyet olan bağcılığın geliştirilmesi ve besi hayvancılığının yaygınlaştırılması kırsal alanda nüfusu tutan diğer bir etken olacaktır. Bağ alanlarından elde edilen ürünler sahaya yakın olan Bekilli ilçesindeki şarap fabrikalarında değerlendirilmektedir. İnceleme alanında elde edilen ürünleri açılacak olan şarap, sirke, pekmez fabrikalarında değerlendirmek mümkün olacaktır. Aynı zamanda bu tarımsal etkinlikleri destekleyecek sanayi tesislerinin kurulması İlçede istihdam açısından önemli katkı sağlayacaktır. Karahallılı iş adamlarına yöreye yatırım yapmaları için zaman zaman sempozyumlar düzenlenmeli ve gelişmeyi teşvik edici önlemlerin alınması ilçede ekonomik durgunluğu ortadan kaldıracak ve sahaya canlılık getirecektir. Beklentilerimiz ilçenin sorunlarının kısa zamanda çözümlenmesi, gelişmiş ve kalkınmış bir yöre haline gelmesidir.

Kaynaklar

- Atalay, İ. (1994), *Türkiye Coğrafyası*, Ege Üniv. Basımevi, Bornova-İzmir.
- Çetin, T. (2001), Uşak Şehrinde Nüfus Hareketleri. 21. Yüzyılın Eşiğinde UŞAK Sempozyumu, Uşaklılar Eğitim ve Kültür Vakfı Yayınları, No:2, Cilt.2, s.699-716, İstanbul.
- Doğanay, H. (1991), Türkiye’de İç Göçler ve Başlıca Sonuçları, Atatürk Üniv. Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, S:2, s.281-304, Erzurum.
- Mutluer, M. (2003), *Uluslar Arası Göçler ve Türkiye*, Çantay Kitabevi, İstanbul.
- Şahin, C. ve Doğanay, H. (2000), *Türkiye Coğrafyası*, Gündüz Eğitim ve Yay., Ankara.
- Şahin, C., Doğanay H., Özcan N. A. (2005), *Türkiye Coğrafyası*, Gündüz Eğitim ve Yay., Ankara.

- Şişman, A. - v.d. (1998), *Cumhuriyetin 75.Yılında Uşak*, Uşak Valiliği Yay., s.1-28, Uşak.
- Solak, E. (2002), *XX. yy da Uşak*, Batıkol Matbaası, Uşak.
- Tandoğan, A. (1998), *Demografik Temel Kavramlar ve Türkiye Nüfusu*, Trabzon.
- Tümertekin, E. (1977), Türkiye’de İç Göçler Üzerine, İstanbul Üniv. Coğrafya Enst. Dergisi, S:22, s.21-29, İstanbul.
- Tümer, H. (1971), *Uşak Tarihi*, Gün Matbaası, İstanbul.
- Tutsak, S. (1998), *Cumhuriyetin İlk Yıllarında Uşak*, Uşak Belediyesi Kültür Yay. No:2, İzmir.
- Özav, L. (1995), Narman’da Nüfus Hareketleri, Atatürk Üniv. Fen-Ede. Fak. Edebiyat Bilimleri Araş. Dergisi, S.21, s. 97-102.
- Özav, L. (2002), *Sivaslı İlçesinin Coğrafi Etüdü*, Afyon Kocatepe Üniv. Yay. No:30, Başkent Grafik, Ankara.
- Özkan, A.İ. (2003), *Dünden Bugüne Karahallı*, Batıkol Matbaacılık, Uşak.
- Özer, İ. (2004), *Kentleşme Kentlileşme ve Kentsel Değişim*, Ekin Kitabevi, Başak Matbaacılık, Ankara.
- Özgür, E.M. (1998), *Türkiye Nüfus Coğrafyası*, Ankara.
- Yürüdür, E (2008), Koyulhisar İlçesinde (Sivas) Göç Hareketleri, Doğu Coğrafya Dergisi, S.20, s.19-34, Çizgi Kitabevi, Konya.

Diğer Kaynaklar

Cumhuriyetin 50. yılında Uşak,1973 İl Yıllığı.

DİE Genel Nüfus Sayım Sonuçları, Ankara